

Přirozený odchov a vypouštění koroptví

Petr Bach

V únorovém čísle Světa myslivosti jsem čtenáře seznámil se současnou situací koroptve polní v České republice. V tomto příspěvku bych se rád podělil o několik praktických rad a zkušeností, jak docílit přirozených odchovů koroptvími páry a jak poté rodinná hejtnka správným způsobem vypustit do volné přírody.

Koroptví pár svým kuřatům během odchovu předává zkušenosti, které jsou pro jejich přežití ve volné přírodě nezbytné. Stejně tak správně provedené vypouštění do přírody zvyšuje jejich šance. Současně je však třeba připustit si, že každá vypuštěná koroptev bude dříve či později usmrcena, a to v převážné většině případů predátory. Je to přirozený proces, kterému nelze zabránit, protože koroptev je přirozenou složkou potravního řetězce a pro mnoho predátorů představuje velmi atraktivní kořist.

NEŽ SE ROZHODNEME PRO REINTRODUKCI

Vždy je třeba mít na paměti, že vypuštění odchovaných koroptví do honitby je z hlediska úspěšnosti reintrodukce co do významu až na posledním místě. Prvořadým faktorem je vždy charakter prostředí,

do něhož chceme koroptve vracet. Pokud není příslušný ekosystém kvalitní a neposkytuje koroptvím dostatek krytu, klidu a potravy, nemá smysl je do něj vypouštět. Důležitým faktorem je také zbytková populace koroptví v dané lokalitě. Jestliže v honitbě máme životaschopnou divokou koroptví populaci, vždy je lepší podpořit ji (zlepšováním biotopu, ochranou před predátory a zimní péčí), než vypouštět ptáky odchované v zajetí. Pokud se divokým koroptvím v dané lokalitě daří přežívat i s naší minimální podporou, je to záruka, že ekosystém na tom není tak špatně, a když jim správným způsobem pomůžeme, jejich stavy by se měly zvýšit přirozeně. Problém může nastat v případě malých izolovaných populací, u nichž řadu let dochází k zužování genetického základu a je nutné osvěžení krve. Nejnáročnější je reintrodukce v lokalitách s absencí divoké po-

pulace koroptví, kde se tím pádem začíná takzvaně od nuly.

CHOVNÉ VOLIÉRY

Pro docílení přirozené reprodukce koroptví je důležité správné řešení a umístění zařízení pro chov. Jelikož velkou část potravy koroptví tvoří bylinná vegetace, je nezbytně nutné, aby chovná voliéra byla zatravněna a poskytovala tak ptákům každodenní pastvu. Ve vybavení by neměla chybět krytina, do níž se mohou koroptve ukrýt před nebezpečím, a suchý písek pro popelení. Já používám mobilní voliéry o rozměrech 3 × 3 × 1 metr, částečně zakryté proti dešti. Součástí voliéry je vždy jehličnan, pod který se mohou koroptve ukrýt, a nízká bedna s pískem na popelení. Travní porost ve voliérách koroptve zcela spasou až v době, kdy se začnou intenzivně pastvit i jejich kuřata.

Foto Jiří Bobdal

Koroptví pár v chovné voliére.

Poté voliéru pravidelně posunují na vzrostlý trávník.

Je také důležité, aby voliéry byly umístěny v klidné části zahrady, kde si koroptve nebudou zbytečně přivykat na přítomnost predátorů (kočka, pes, člověk). Nejlepším řešením je postavit voliéry přímo do honitby, kde budou ptáci později vypuštěni. Koroptev si po několika generacích odchovu v zajetí naštěstí stále zachovává přirozenou schopnost reprodukce, proto při splnění určitých podmínek koroptví pár většinou bez problémů odchová potomstvo.

SESTAVENÍ PÁRU

Koroptev je monogamní druh, který žije v období toku a hnízdění v páru a po vyvedení kuřat drží rodinné hejtno až do následujícího období toku pohromadě. Při párkování koroptve vždy vyhledávají protějšky z jiného hejtna, aby nedocházelo k páření mezi sourozenci. Proces sestavení páru není jednoduchý, protože ptáci, které umístíme do společné voliéry, nemusejí vždy pár vytvořit. Někdy spolu bojují a často dochází i k poranění pronásledovaného jedince. Většinou se mi stává, že dominantní je slepička a přiděleného kohoutka nepřijme. Proto je při sestavování párů vždy nutná přítomnost chovatele, který musí ptáky několik prvních dní sledovat a v případě problémů jednoho z nich vyměnit a čekat, zda se do-

staví úspěch. V přírodě probíhá párkování koroptví zpravidla v druhé polovině února, takže ve svém chovu sestavují páry také v tomto období.

HNÍZDĚNÍ

Snáška koroptví v chovných voliérách začíná zpravidla začátkem května. Koroptve, nejspíše vlivem kvalitního krmení, snesou někdy více vajec, než jsou schopny obsednout. Nezkušeným slepičkám se zpočátku stává, že několik prvních vajec troují po voliére a nemají hnízdo. Později si však vytvoří krytý hnízdní důlek a další vejce již snášejí tam. Roztroušená vejce je dobré sbírat a později vložit do vytvořeného hnízda. Není nutné zoufat, když koroptev nechce zasednout tehdy, kdy již má plné hnízdo vajec. Pokud má slepička vytvořené hnízdo s vejci, které často zakrývá vegetací, aby nebylo vidět, zpravidla dříve či později zasedne. Když je vajec v hnízdě více než 20 a koroptev stále snáší, část jich odeberu, vložím do umělé líhne a po vylíhnutí kuřata přidělím páru, který již kuřata má.

ODCHOV KUŘAT

Kuřata se líhnou po 24 až 25 dnech inkubace a většinou druhý den po vylíhnutí již opouštějí hnízdo. Oba rodiče se o ně pozorně starají a společně je i zahřívají. V případě nebezpečí kohoutek vybíhá proti

nepříteli, snaží se ho odlákat a slepička mezitím odvádí kuřata do bezpečí. Pokud jeden z rodičů uhynie, péči o potomstvo plně nahradí ten druhý. Jedinečnou vlastností koroptví je jejich schopnost adoptovat cizí kuřata. Když se do voliéry ke koroptvímu páru s kuřaty přidají další kuřata, pár je okamžitě přijme a stará se o ně jako o vlastní. Mezi vlastními a adoptovanými kuřaty může být i nemalý věkový rozdíl. Takto koroptvím párům přidávám kuřata, která se vylíhla v umělé líhni nebo pod kvočnou domácí slepice.

Podobně se dají přidělit kuřata také samotnému koroptvímu kohoutkovi – celibátníkovi. Proto si nechávám vždy jednoho až dva kohoutky „v záloze“. Kuřata celibátníkům přiděluji s pomocí speciální bedýnky, která má dvě části oddělené mřížkou. Do jedné dám kohoutka a do druhé kuřata. Poté sleduji, jak na sebe reagují, a když je patrné, že kohoutek má o kuřata zájem a ona o něho, vyjmu mřížku a kuřata během několika minut zalézají pod kohoutka, který je zahřívá. Adopce se nemusí vždy povést, neboť kohoutek může být někdy ve stresu a kuřata ušlapat. Proto používám pospanou speciální bedýnku s mřížkou.

POTRAVA

Potrava koroptví určených k reintrodukcii by měla vždy obsahovat co největší po-

díl přirozených složek, a to hlavně v období před vypuštěním. Bez speciálních krmných směsí se ale přesto neobejdeme. Pro kuřata po vylíhnutí se mi velmi osvědčilo speciální krmivo francouzské výroby s vysokým podílem proteinů Gibier Start, při jehož podávání takřka nedochází k úhynu kuřat v prvních dnech života. Dříve jsem od prvního dne krmil krmnou směsí BŽ1 v kombinaci s vařenými vejci a strouhaným tvarohem, ale několik kuřat mi v prvních dnech vždy uhynulo. Z krmné směsi Gibier Start plynule přecházím na směs BŽ1, poté na BŽ2 a z ní na potravu, kterou budou koroptve po vypuštění nacházet v přírodě i pod zásypem. Jde zejména o různé obiloviny, plevy, zelené rostliny, ovoce a řepu. Díky tomu, že koroptve jsou odchovávány na trávníku, najdou si kuřata velké množství hmyzu, takže nejsou odkázána pouze na krmnou směs. S přibývajícím věkem stoupá podíl rostlinné potravy a odrostlá kuřata se pak již téměř celý den paství.

Ukryté hnízdo se snůškou.

Slepička sedící na hnízdě.

VETERINÁRNÍ PÉČE

Kvůli různým chorobám je vždy velmi důležité nezanedbávat prevenci. Je třeba neustále dodržovat hygienu chovných zařízení a čistotu krmítek a napáječek. Ptáky je nutné pravidelně pozorovat, aby byly včas rozpoznány příznaky chorob. Důležitá je také kontrola trusu, jehož rozbor odhalí případné zdravotní problémy. V chovech koroptví se nejčastěji objevují kokcidióza, histomoníáza a syngamóza, které se dají, pokud jsou odhaleny včas, efektivně léčit dostupnými léčivými. Jestliže se některá z chorob vyskytuje v chovu pravidelně, je dobré provádět preventivní léčbu. Velmi důležité je, aby vypouštěné koroptve byly vždy v perfektním zdravotním stavu a dobré tělesné kondici. Před jejich transportem do honitby necháme vždy provést rozbor trusu, abychom měli jistotu, že vypouštíme zdravé jedince a nehrozí přenesení chorob na volně žijící ptáky. Také celková tělesná kondice vypouštěných koroptví musí být vždy na dobré úrovni, aby šance na jejich přežití v přírodě byla co nejvyšší.

DOBA VYPOUŠTĚNÍ

Koroptve jsou u nás vypouštěny často v nevhodnou dobu – v březnu. Vypouštění je vždy nutné provést před tokem a párkováním, což většinou začíná v druhé polovině února. Při vypuštění v březnu se stává, že vypuštění kohoutci bojují s divokými a často nad nimi vítězí, protože jsou díky bohatému krmení v lepší tělesné kondici a nemají za sebou zimní strádání. Dochází tak k násilnému přepárkovávání a koroptve se tak zbytečně stresují a upozorňují na sebe predátory. Ideální dobou pro vypouštění by byl podzim, ale kvůli vysokým ztrátám predací v průběhu zimy je lepší vypouštět koroptve až během ledna. Důležité je sledovat vývoj počasí během zimy, protože je nevhodné vypouštět koroptve na sněhovou pokrývku.

VOLBA LOKALITY

Vybraná lokalita by měla koroptvím vždy poskytovat dostatek klidu, krytu, přirozené potravy a pokud možno by měla být jen minimálně „ošetřena“ agrochemií. Ideální je, když jsou v blízkosti meze a remízky s jižní expozicí, kde rychleji odtává sněhová pokrývka. Výborné jsou také neobhospodařované části pozemků s velkou druhovou pestrostí planě rostoucích bylin a mraveništi. Častou chybou při výběru lokality je vypouštění koroptví do místa, kde

Slepička s čerstvě vylíhlým kuřetem.

Koroptví pár s kuřaty.

se vyskytuje divoké koroptví hejtno. Divoké koroptve si vždy hájí své teritorium, vypouštěné koroptve začnou vyhánět, a dojde tak zbytečně k jejich stresování, roztržení hejtna a migraci do nechtěných lokalit. Proto je vždy dobré dodržet dostatečný odstup od divokého hejtna. Potřebné je také sledovat dostatečný odstup od lidských sídel, abychom eliminovali nebezpečí ze strany volně pobíhajících psů a toulavých koček.

VYPOUŠTĚCÍ VOLIÉRY

K vypouštění používám stejně velké voliéry jako ty, v nichž byly koroptve odchovány, tedy o rozměrech 3 × 3 × 1 metr. Stavím je vždy na hranici vhodné krytiny (na jižní stranu), do níž se mohou ptáci uchýlit po opuštění voliéry. Vedle ní je vždy vybudován zásyp, který koroptve z voliéry dobře vidí a po vypuštění ho začnou ihned navštěvovat. Ve vypouštěcích voliérách je necháme před vypuštěním přibližně dva týdny, aby se důkladně seznámily s okolní krajinou a vtiskly si do paměti důležité orientační body. Do jedné vypouštěcí voliéry je vždy umístěno pouze jedno rodinné hejtno.

VYPOUŠTĚNÍ

Vrcholem celého procesu je samotné vypouštění, během něhož hejno opustí voliéra a dále již vše záleží na schopnostech ptáků přežít. Vše musí proběhnout za absolutního klidu a s vyloučením bezprostřední přítomnosti lidí, aby se minimalizoval stres koroptví. Voliéru otvíráme vždy ráno pomocí provázku a z dostatečné vzdálenosti. Je zapotřebí, aby koroptve opouštěly voliéru v klidu, pohromadě a aby se hned nerozletěly po okolí. Většinou okamžitě zatahují do nejbližší krytiny a za několik dní jsou již tak obezřetné, že se je jen málokdy podaří zahlédnout. Spíše jen zaslechne jejich čířkání.

ZÁVĚR

Je pro mě jen těžko pochopitelné, jak může tento drobný hrabavý pták přežít v dnešní krajíně intenzivně obhospodařovaných lánů a v podmínkách s nadměrným používáním pesticidů, navíc při současných stavech predátorů. Na většině území našeho státu se koroptev již řadu let vůbec nevyskytuje, ale stále se dají najít lokality, kde na tom krajina ještě není tak špatně, a tam koroptve přežívají. Právě v těchto honitbách by si měli jejich uživatelé uvědomit, že mají štěstí, které se mnohým již vyhýbá, a měli by začít se záchranou koroptví dříve, než bude pozdě. Když jsou v takových honitbách koroptve schopny přežít s minimální pomocí člověka, začněme je podporovat intenzivně a zachraňme tuto perlu české myslivosti!

Soustava chovných voliér.

Vypouštěcí voliéra se zásypem v honitbě.

7x foto autor

Je více než zřejmé, že koroptev se v dnešní době bez naší podpory neobejde. V současnosti jde o již ohrožený druh naší původní pernaté zvěře, která byla kdysi neodmyslitelnou součástí kulturní krajiny. Velmi mě těší, že myslivci patří k těm, kteří koroptvím nejvíce pomáhají a snaží se o jejich záchranu. Koroptev se tak stává typickým příkladem toho, že řadě myslivců

nejde jen o trofeje a zvěřinu, ale v první řadě o ochranu přírody.

Autor: Ing. Petr Bach, DiS.,
předseda World Pheasant Association
Czech Republic and Slovakia, člen poradního
sboru projektu Čířkání a Mysliveckého spolku
Jedlina (okres Trutnov)
E-mail: petrbach1@email.cz

E-shop a kamenná prodejna v Brně s mysliveckými potřebami.

Krmná zařízení, šplhací posedy, fotopasti, lovecká optika, noční vidění, termokamery, luky, RC modely a mnoho dalšího.

Wildgame.cz
STK Slatina, a.s.
Řípská 11e
627 00 Brno - Slatina
Tel.: 606 835 934
segeta@wildgame.cz
www.wildgame.cz
Facebook: Wildgame.cz